

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Tamminen, Mikko

Title: Enemmän kuin tuhat sanaa?

Year: 2014

Version:

Please cite the original version:

Tamminen, M. (2014). Enemmän kuin tuhat sanaa?. In M. Tamminen (Ed.), Metsä ja kuva (pp. 4-6). Luoston tuki Oy. Vuosilusto, 10.

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Mikko Tamminen

Enemmän kuin tuhat sanaa?

Noin kolmen vuosikymmenen takaa omasta lapsuudestani Joutsan Marjotaipaleessa muistan, kuinka mummoni puhuessaan usein viljeli vanhoja suomalaisia sananlaskuja. Pikukupojankin korvaan niissä tuntui olevan aimo annos viisautta. Olen yhä tänäänkin sitä mieltä – joskin olen joutunut valittaen toteamaan, että niiden käyttö kansalaisten keskuudessa on vahvasti harvenemaan päin. Uskallan jopa väittää, että monelle nykynuorelle suurin osa ennen niin tunnetuista sananlaskuista on tuiki tuntemattomia. Voimme siis puhua katoavasta kansanperinteestä.

Osa sananlaskuista on toki säilyttänyt elinvoimansa myös uuden vuosituhannen toisella vuosikymmenellä. Tässä suhteessa esimerkiksi kelpaa toteamus, jonka mukaan *yksi kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa*. Tämän näkemyksen voivat allekirjoittaa etenkin ne historioitsijat, jotka hyödyntävät kuvia omissa tutkimuksissaan. Heidän taitonsa vuosikymmenten saatossa ovat tässä suhteessa eittämättä monipuolistuneet. Näin siitäkin huolimatta, että yleisin käytötapa valokuvalle historian tutkimuksessa yhä vieläkin liittyy tutkimuksen kuvittamiseen. Termistöä käyttäen tuolloin puhutaan *illustraatiosta*: kuvat täydentävät tutkimusta, mutta niiden poistaminen ei vähennä sen arvoa. *Informatiivisessa* käytössä teksti ja kuva viittaavat toisiinsa – kuitenkin niin, että niiden kesken ei käydä vuoropuhelua: kuva ja siihen liittyvä teksti tarjoavat lukijalleen lisäinformaatiota, mutta esitetty argumentaatio ei ole siitä kuitenkaan riippuvainen. Tilanne on toinen, kun puhutaan kuvan *analyttisestä* hyödyntämisestä. Tuolloin kuva on tasa-arvoisessa asemassa muiden lähteiden kanssa; dokumentti, jonka kanssa historioitsija keskustelee ja altistaa

sen samalle lähdekritiikille muiden käyttämiensä lähteiden kanssa. Kuvaa *tulkinnallisesti* käytettäessä kuva synnyttää tulkinnan ja toimii myös argumentaation pohjana. Tämänkaltaisen hyödyntäminen asettaa kuvalle tiettyjä vaatimuksia. Niissä on oltava sisältöä ja symboliikkaa. Samaan aikaan tutkija altistuu helposti väärille tulkinnoille.

Valokuvan tutkimuksellisella hyödyntämisellä on sangen pitkät perinteet sekä meillä että muualla puhuttaessa metsähistorian tutkimuksesta. Ensimmäiset metsätalousaiheiset elokuvat tehtiin jo lähes sata vuotta sitten, 1920-luvulla. Kuvaaminen kuului monen metsäalan ammattilaisen arkeen joko työnä tai harrastuksena. Myös monet muut toimijat – metsänomistajat, luonnontutkijat, retkeilijät ja luontoharrastajat – ovat katselleet metsiä kameran linssin läpi. Kun tähän vielä lisätään vuosikymmenten saatossa metsissämme liikuneet eri organisaatioiden sinne palkkaamat ammattikuvaajat, ei ihme, että meille on syntynyt tuhansia kuvia kattavia kuva-arkistoja. Metsäaiheisista valokuvista on ollut moneksi. Aikojen kuluessa niitä on hyödynnetty metsäalan tutkimuksen ohella mm. valistuksessa, tiedotuksessa ja opetuksessa. Historian ohella niihin on tallentunut metsäalan eri toimijoiden yhteisiä muistoja.

Monipuolisen käyttökelpoisuutensa historian tutkimuksen lähteenä kuva osoittaa myös nyt kädessäsi olevassa kymmenennessä Vuosilustossa, jonka teemaksi olemme tällä kertaa valinneet metsän ja kuvan. *Antti Valliuksen* vastikään valmistuneeseen väitöskirjaan pohjautuva artikkeli *Romantiikkaa ja rationalismia* valottaa maisemakuvajulkaisujen avulla suomalaisen metsätalouden kuvallista esittämistä. Se osoittaa luonnontilaisella

metsällä olleen pitkän ja kestävänsä aseman kansallisessa maisemakuvastossamme. Historiallispoliittiset tilanteet yhdessä yhteiskunnallisen yleisen kehityksen kanssa ovat toisaalta nostaneet metsätalouden merkitsemän metsämaiseman maisemakuvajulkaisuissa luonnontilaisen metsämaiseman rinnalle. Romanttinen – runebergiläisiä ja topeliaanisia ajatusmalleja sisältävä – metsäkuvaus on Valliuksen näkemyksen mukaan kuitenkin yhä edelleen pitämässä pintansa. Ensisijaisista ei nykyäänkään ole kuvattava aihe ja sen kehittyminen, vaan se, miten kohde ja sen kehitys eri aikoina sopivat kansallisen maisemakuvaston sisältöihin.

Edellä on jo mainittu, että kuvan käyttö historiallisen tutkimuksen lähteenä ei perustu pelkästään valokuviiin. Konkreettinen osoitus sen monimuotoisuudesta lähteenä saadaan tämänkertaisessa Vuosilustossa *Jyrki Pöysän* artikkelissa, jossa hän kahta suomalaisille sangen tuttua tukkilaiselokuvaa vertailemalla tarkastelee niin suomalaisen työn, työläisten, maaseudun, kesän kuin myös ruumiillisuuden ja seksuaalisuuden visualisointia. Keskeisimmäksi tulkintakehykseksi nousee elokuvien suhde historialliseen aikaansa ja tukkilaiselokuvien muodostamiin historiallisiin jatku-moihin.

Olli Kleemola pureutuu artikkelissaan metsään yhtenä suomalaisten ja saksalaisten sotapropagandakuvien elementtinä. Hän näkee selvän eron maiden välillä; meikäläisille metsä näyttäytyi näkymättömänä kumppanina, kun taas mekanisoituun sodankäyntiin orientoituneet saksalaiset näkivät sen vastuksena omalle sotamenehtykselle. *Gia Virkkunen* tarkastelee artikkelissaan metsurin ammatti- ja tunnesuhdetta metsäluontoon v. 1940–1990. Hän ei lähesty aihetta valokuvien kautta, vaan kysyy, miten eri metsäalojen ammattilaiset suhtautuivat metsään ja minkälaisella katseella he kulloinkin sitä katsoivat. *Virkkunen* kohdistaa huomionsa myös metsän katsomisen ja näkemisen tapoihin; miksi tehtiin niin kuin tehtiin? Artikkelin perusteella on ilmeistä, että tarkasteltuna ajanjaksona metsästä nousevat merkitykset kiinnittyivät

laajemmin koettuun metsämiehen ja metsurin ammattikulttuuriin ja -identiteettiin, työn arvostukseen sekä ylipäänsä metsässä työskentelyyn ja olemiseen.

Perinteikkäämmäksi miellettyyn kuvan käyttöön historiantutkimuksessa palataan *Tapio Heikkilän* artikkelissa, jossa tuodaan esiin niitä edellytyksiä, jotka tekevät valokuvauksesta käyttökelpoisen keinon maisemassa näkyvien erilaisten ilmiöiden dokumentointiin ja niiden muutosten seurantaan. Heikkilä korostaa tässä kohdin sekä kuvien sisältöä että niiden ottamiseen käytetyn menetelmän täsmällisyyttä. Unohtaa ei sovi myöskään riittäviä taustatietoja ja hyvää paikannettavuutta.

Vertaisarvioitujen artikkeleiden lisäksi tämänkertainen Vuosilusto pitää sisällään kolme valittuun teemaan erinomaisesti soveltuva essee. *Heikki Lindroos* valottaa noin vuosi sitten Jyväskylän yliopistolla *Metsä ja kuva* -seminaarissa pitämänsä esitelmän pohjalta metsän historian tutkimusta tosi- ja toistokuvien avulla. *Harri Hölttä* taas pohtii, miten valokuvaa on mahdollista hyödyntää metsien suojelussa. Kuvia runsaasti hyödyntäen *Pekka Lehonkoski* puolestaan kertoo moottorisahojen murroskaudesta vuosina 1945–1961, kuten myös siihen liittyvästä kuvamaailmasta.

Kuten jo pari kertaa aiemminkin, myös tällä kertaa Vuosilusto on halunnut suunnata tutkimuksellisen huomionsa kotimaan ohella myös maamme rajojen ulkopuolelle. Tanskalainen *Helle Serup* käy artikkelissaan lävitse kotimaansa metsätalouden kehittymistä v. 1800–1930. Hän näkee saksalaisen metsätalouden vaikutuksen alalle olleen huomattavan, josta irtauduttiin itsenäisempiin toimintamuotoihin vasta aivan tarkasteltavan ajanjakson loppumetreillä.

Suomen Metsämuseo Luston ja Metsähistorian Seuran yhteinen Vuosilusto ilmestyy nyt kymmenennen kerran. Samalla Lusto ja Metsähistorian Seura juhliivat 20-vuotista toimintaansa. Niinpä tästä juhlanumerosta löytyvät myös museonjohtaja *Helkamari Knaapin* sekä seuran hallituksen puheenjohtaja *Tapani Tasasen* laatimat Luston ja seu-

ran historiikit. Vuosiluston tämänkertaisena toimittajana käytän tilaisuutta hyväkseni ja onnittelen merkkipaalun saavuttanutta julkaisua! Sillä on jo nähdäkseni vakaa asema osana suomalaista tiedeyhteisöä. Tässä yhteydessä katson aiheelliseksi osoittaa erityiskiitokseni Suomen Metsämuseo Luston intendentti *Leena Paaskoskelle*, jonka kokemus ja neuvot ovat olleet suorastaan kullannarvoisia tämän julkaisun toimitusvaiheessa. Toimitustyössä Luston ja Metsähistorian Seuran yhteistyö-

kumppanina on toiminut Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitos. Siellä kiitos kuuluu erityisesti *Heikki Roiko-Jokelalle*, joka henkilökohtaisena valmistujaislahjana uskoi minulle tämän aiemmin täysin tunnettoman julkaisun toimitustyön. Olen yrittänyt vastata tähän yllättäen tarjottuun haasteeseen parhaan kykyni mukaan.

Työ on tehty ja lopputulos kaikkien arvioitavissa.

Suomalaisen metsän kuvaamisella on pitkät perinteet ja se – tai vähintäänkin kamera – on herättänyt aina useamman sukupolven mielenkiinnon, kuten tässä Ruovedellä 1920-luvulla. Lusto, Suomen Metsäyhdistyksen kokoelma/Metsätaloudellinen Valistustoimisto, valok. Aho, Soldan & co.